

سازوکارهای نقش آفرینی سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی ایران

چکیده

Commented [a1]: اقدام یا پاسخ: چکیده و عنوان بر اساس نظرات داور محترم اصلاح شد

Commented [a2]: نظرات داور محترم:

۱. عنوان -در عنوان غلط املایی فراوان است و همچنین (سازمان‌هایی-درست آن، سازمان‌های-خط‌مشی‌گذاری...نقش آفرینی)، نیم فاصله رعایت نشده است. ۲. بررسی‌شده بودن متن مهم است. -در چکیده بین "می‌باشند" و "نقطه" زیادی فاصله است. - هدف شما تبیین نیست، بلکه ارائه یک الگوی نقش آفرینی این نهاد در... است. -روش تحقیق، ترکیبی است، اول باید توضیح دهید نوع روش چیست، بعد ابزاران ذکر شود. جامعه آماری بیان شود. -ترم افزار مکس، چندان نیازی نبود، این حذف شود. چون کارکرد خاصی از سازماندهی مؤلفه‌ها ندارد. -یافته‌ها به مهمترین نتایج تحقیق اشاره کند.

زمینه و هدف: یکی از مهم‌ترین بازیگران خط‌مشی‌گذاری عمومی که نقش روزافزونی در جامعه ما و سایر جوامعی که به سوی دموکراسی حرکت می‌کنند، دارند سازمان‌های مردم‌نهاد می‌باشند. این پژوهش با هدف ارائه الگوی نقش آفرینی سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی ایران انجام شده است.

روش: این پژوهش به لحاظ استراتژی متکثرگرا و به لحاظ مخاطب کاربردی بوده و در دو فاز کیفی و کمی انجام شده است. در فاز کیفی پس از مرور پیشینه نظری و پژوهشی و مطالعه تطبیقی در بخش اکتشافی، نسبت به تدوین مدل نظری پژوهش اقدام و پس از مصاحبه عمیق با نمونه‌ای ۱۲ نفره خبرگان خط‌مشی‌گذاری و نظام‌مهندسی که به صورت هدفمند انتخاب شده بودند، کدگذاری باز و محوری داده‌ها با بهره‌گیری از الگوی کوربین اشتراوس و به روش تحلیل تم انجام شد. در فاز کیفی که به روش پیمایش و به منظور اعتباریابی مدل حاصله در فاز قبل انجام شد، پرسشنامه محقق ساخته در بین نمونه‌ای ۶۴ نفره از اعضای هیئات مدیره نظام مهندسی استان‌های کشور که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شده بودند توزیع و داده‌های گردآوری‌شده به روش مدلسازی معادلات ساختاری تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش به شناسایی ۵۷ مقوله فرعی در ۵ مقوله شرایط علی (همچون موقعیت رهبران خبره، پشتیبانی از مبارزات انتخاباتی، دسترسی به دانش و اطلاعات)، عوامل مداخله‌گر (همچون میزان همکاری و دستورکار مشترک، تبادل ایده و اطلاعات)، شرایط محیطی و سیاسی (همچون حمایت حاکمیت، افراد صاحب‌نقوذ، مجلس، بوروکرات‌ها)، استراتژی (همچون حمایت در برابر تهدیدانگاری، ورود در ساختار بدنه خط‌مشی‌گذاری، تقویت صدای سمن‌ها) و پیامد (مراحل فرایند خط‌مشی‌گذاری) منجر گردید.

نتایج: تغییر رویکرد جامعه و بازیگران اصلی خط‌مشی (دولت و مجلس) به جامعه مدنی و نقش سمن‌ها در کنار اتخاذ استراتژی صحیح در دو طرف و نیز تقویت ساختاری و فرایندی سمن‌ها می‌تواند زمینه را برای بهبود این نقش آفرینی فراهم نماید.

واژگان کلیدی: خط‌مشی‌گذاری، سازمان مردم‌نهاد، نظام‌مهندسی ساختمان، تحلیل تم

Role-Playing mechanisms of NGOs in public policy making in Iran

Background and Aim: One of the most important public policy actors that have an increasing role in our society and other societies that are moving towards democracy are non-governmental organizations. This study aims to **developing the model of** role-playing of non-governmental organizations in the Iranian public policy-making process.

Method: **This Research is pluralistic by strategy, applicable by audience and has been done in qualitative and quantitative phases. After reviewing the theoretical and research background in the exploratory phase, the theoretical model of the research was developed and after in-depth interviews with 12 experts in policy-making and engineering system who has been selected by judgmental sampling, open and axial data coding was done using the theme analysis method. The resulting model was then tested and validated with a questionnaire among the 64 members of the board of directors of the engineering system of the provinces who was selected via simple random sampling and was analyzed by structural equation modeling.**

Results: **The results of the study led to the identification of 57 sub-categories in 5 categories: causal conditions (I.e. expert leaders situation, supporting electoral activities), intervening factors (i.e. Extent of cooperation and common agenda, exchange of ideas and information), environmental and political conditions (i.e. supporting by state and influential parts, parliament, bureaucrats), strategy (i.e. Protection instead of intimidation, entry into the structure of the policy-making body, amplification of the sound of the NGOs) and outcome (The process of policy-making).**

Results: Changing the approach of society and the main actors of the policy (government and parliament) to civil society and the role of the NGOs along with adopting the right strategy on both sides and also strengthening the structure and process of the NGOs can provide the basis for improving this role.

Key Words: Public Policy, NGO, Construction engineering organization, Theme analysis

مقدمه

نظرات داور محترم: [a3] Commented

در مقدمه غلط نوشتاری زیاد است (در دهه‌های اخیر مشارکت مردم به شکل جدی‌تری دنبال می‌شود و بر همین اساس در تدوین برنامه‌های توسعه کشور) - رفرنس مقدمه بگدست نیست. دو نوع دیده می‌شود (الوانی، ۱۳۹۹، ۱۰۸) و (۲، بیرکلند، ۲۰۱۹: ۴۵). - ساختار نگارش علمی مقدمه ضعیف است، در اصل در اینجا محقق باید مسئله خود را علمی شرح دهد به این ترتیب: - شروع بحث از تاریخچه سمن در حوزه سیاستگذاری در دنیا-بعد ایران -ارتباط این مسئله با توسعه جامعه ایرانی -مهم‌ترین چالش آن (موانع و راهکارهای آن) -تعداد سمن‌ها در جامعه ایرانی (رجوع به نتایج مرکز پژوهش مجلس یا سایر سایتها) -تحلیل نهایی اینکه چرا این یک مسئله پژوهشی است؟ این واقعاً مهم است، استدلال خود را در قالب یک سؤال اصلی مطرح کنید. -این ادعای این تحقیق نمی‌تواند باشد (تحقیق حاضر به لحاظ نظری در پی تکمیل پیشینه و پرکردن حلقه‌های نظری است که در خصوص نقش گروه‌های دینفوذ و به ویژه سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند خط مشی گذاری ایران وجود دارد، این امر از آن رو اهمیت می‌یابد که برخی از صاحب‌نظران فرایند تکوین و شکل‌گیری سازمان‌های مردم‌نهاد در ایران را ناقص و ناکام تلقی کرده و براین باورند سازمان‌های مردم‌نهاد عملاً در ایران شکل نگرفته یا نتوانسته به اهداف و کارکردهای خود دست یابد و به ویژه با استناد به رسوب گذاری ساختارهای استبدادی در هیات‌های حاکمه ایران و ساختارهای اجتماعی عملاً برای این سازمان‌ها در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی محلی از اعراب قائل نیستند). -ما صرفاً تحقیقاتی را انجام می‌دهیم، با انباشتی شدن تولیدات علمی، امکان بر کردن شکافهای موجود هست نه با یک تحقیق -آنها اگر بین نتایج نظری و تجربی همگرایی باشند، این نیاز به یک مدل ساختاری علمی دقیق دارد، همچنین مطالعات نظری باید الگوی نظری مهم و قابل‌انکابی را ارائه دهند. -این مورد مسئله اصلی باید به سؤال در حد یک تیر تبدیل شود(از این رو این پژوهش مسأله اصلی خود را «سازوکارهای نقش‌آفرینی سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی در ایران» تعریف کرده است |

واژه سازمان غیردولتی نخستین بار از سال ۱۹۴۵ توسط سازمان ملل متحد در منشور جهانی و در رابطه با حقوق مشارکتی میان سازمان‌های دولتی و غیر دولتی به منظور اداره امور داخلی هر جامعه به‌کار برده شد. فعالیت‌های بانک جهانی در تعاریفی که از دموکراسی، جامعه مدنی، توسعه، سازمان‌های غیردولتی و حکمرانی خوب ارائه کرده است عملاً توانسته اثربخشی‌های سازمان‌های غیردولتی و به‌خصوص انجمن‌های صنفی را در قالب بیانیه‌ها نشان دهد(دانایی فرد و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۷). از سال ۱۹۹۲ تجارب و مهارت‌های بسیاری در رابطه با ارتباطات دولت‌ها و تشکل‌های غیردولتی و به‌خصوص نظر خواهی از سازمان‌های داوطلبانه علمی (انجمن‌های علمی و آکادمیک) در زمینه تغییرات اجتماعی و دموکراتیزه کردن جامعه، به دست آمده است. در اتحادیه اروپا، استراتژی اروپا ۲۰۲۰ مشخص می‌کند که سمن‌ها فعالان کلیدی هستند که باید در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی حضور داشته باشند. برخی کشورها، برای ایجاد رابطه اثربخش با جامعه مدنی سازوکارهای ویژه‌ای را در فراگردهای خط‌مشی‌گذاری خود به کار گرفته‌اند. برای مثال در انگلیس پیمانی در سال ۲۰۱۰ بین دولت و سازمانهای جامعه مدنی منعقد شد که یکی از قسمت‌های آن به شراکت اثربخش دو طرف در امر طراحی و توسعه اثر بخش و شفاف خط‌مشی‌ها، برنامه‌ها و خدمات عمومی پرداخته است. در سریلانکا وزارتخانه‌های امور زنان و جوانان از پنل‌های مشاوره‌ای سازمان‌های مردم‌نهاد استفاده می‌کنند(کارتو و دیگران، ۲۰۰۵). برخلاف این معیارها و ابتکارات، شواهدی از ضعف دولت از لحاظ مکانیسم‌های نهادی و تمایل دولت برای همکاری با سمن‌ها در کشورهای سابقاً کمونیستی اروپای شرقی و مرکزی وجود دارد. در این بخش از اروپا، سمن‌ها گاه تهدیدی برای قدرت دولت در نظر گرفته می‌شوند(ودر، ۲۰۰۷).

شکل‌گیری و فعالیت سمن‌ها به طور رسمی در ایران سابقه‌ای حداکثر پنجاه‌ساله دارد و تقریباً از نیمه دوم دهه هفتاد شمسی سمن‌ها مرکز توجه دولت و نهادهای حاکمیتی قرار گرفته و رفتار با این سازمان‌ها و فراهم‌سازی عرصه برای حضور و مشارکت‌شان ظرف بیست و پنج سال اخیر دستخوش نوسانات فراوانی بوده است. پایه‌های ابتدایی و اولیه سازمان‌های مردم‌نهاد در فضای مدرن را شاید بتوان به اوایل دهه ۵۰ شمسی و در تاسیس اولین سازمان مردم‌نهاد محیط‌زیستی در ایران دانست. سازمان مزبور در یزد و با هدف تثبیت شن‌های روان و بیابان‌زدایی شروع به فعالیت کرد. با این حال اوج فعالیت جامعه مدنی و سپس سازمان‌های مردم‌نهاد را می‌توان از اواخر دهه ۷۰ تا اواسط دهه ۸۰ شمسی مشاهده نمود(رمضانی قوام آبادی و شفیع سردشت، ۱۳۹۱). آمار واحدی از تعداد

سازمان‌های غیردولتی فعال در کشور موجود نیست، اما بر طبق تعریف خاصی که مرکز آمار از این‌گونه سازمان‌ها داشته است، یک سرشماری در سال ۱۳۸۳ از این سازمان‌ها صورت گرفت که بر اساس آن نزدیک به ۶۸۴۸ سازمان غیردولتی دارای مجوز در ایران مشغول به فعالیت هستند در عین حال، در قوانین برنامه توسعه کشور همواره بر ارتقاء مشارکت سمن‌ها از سوی دولت در جهت فقرزدایی، اعمال حمایت‌های اجتماعی و ... تاکید شده است (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۲). در قانون برنامه ششم توسعه (۱۳۹۴) نیز تاکید شده است که دولت باید بستر لازم برای جلب مشارکت عمومی و بسیج آحاد مردم از طریق ایجاد و تقویت تشکلات و سازمان‌های مردم‌نهاد را فراهم نماید.

اثر فعالیت سمن‌ها در توسعه کشورها را می‌توان از منظر مشارکت بررسی کرد چنانکه مشارکت موجب و یکی از مظاهر توسعه مردمی است. امروزه در کشورهای توسعه‌یافته، مردم از طریق نهادهای مختلف اجتماعی، سازمان‌های اقتصادی، سیاسی، آموزشی در تصمیم‌گیری‌های علمی، تخصصی و در زمینه‌های گوناگون فعالیت می‌کنند و این در حالی است که در کشورهای در حال توسعه جایگاه مردم و دولت هنوز مبهم و تعریف نشده است (ردفورد، ۲۰۰۵). در دهه گذشته که نقش مستقیم دولت در اجرای روند توسعه کاهش داشته است، کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، به نیروهای بازار و بخش‌های غیردولتی توجه بیشتری نموده‌اند و فرصت‌های مطلوبی را برای سازمان‌های غیروابسته به دولت فراهم آورده‌اند تا در طرح‌های اقتصادی و توسعه مشارکت نموده و از یک سو در جهت بهبود و ارتقاء سطح زندگی و از سوی دیگر در ایجاد دموکراسی نقش داشته باشند. (واعظی و دیگران، ۱۳۹۴، ۲۳۱). از این رو در ایران نیز در دهه‌های اخیر مشارکت مردم به شکل جدی‌تری دنبال می‌شود و بر همین اساس در تدوین برنامه‌های توسعه کشور، تمرکززدایی، شناسایی و واگذاری امور و دستگاه‌های اجرایی به بخش‌های غیردولتی با هدف رها سازی دولت از تصدی‌های غیر ضروری، جلب مشارکت مردم در اداره امور کشور بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است (تقی زاده و یزدانی، ۱۳۹۹: ۱۰۷).

در سوی دیگر، خط‌مشی‌های عمومی به عنوان اراده نظام سیاسی متشکل از دولت، پارلمان و دستگاه قضایی در تمشیت امور و تعامل با شهروندان (الوانی، ۱۳۹۹: ۱۰۸) و ظرفیتی بالقوه برای جلب مشارکت ایشان است. قوانین، مقررات، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و به طور کلی خط‌مشی‌های عمومی طی فرایندی مطرح، تصویب و به اجرا گذارده می‌شوند و به دنبال آن مجموعه‌ای از رویدادها، اتفاقات، حوادث و فعالیت‌ها به وقوع می‌پیوندد (بیرکلند، ۲۰۱۹: ۴۵).

در خصوص ضرورت مشارکت سمن‌ها در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی اختلاف نظر چندانی بین پژوهشگران عرصه خط‌مشی عمومی وجود ندارد اما بیشتر شکاف‌های نظری و پژوهشی در خصوص نحوه این نقش‌آفرینی، مرحله‌ای از خط‌مشی‌گذاری عمومی که این سازمان‌ها فرصت و قابلیت بیشتری برای مشارکت در آن دارند، استراتژی‌های تعامل سمن‌ها با دولت و رویکردهای مواجهه دولت با سمن‌ها در فضای خط‌مشی‌گذاری است.

مثلاً برخی روابط دولت با سازمان‌های مردم‌نهاد را در پیوستاری از تسلط یکی از طرفین تا تشریک مساعی بین آن دو دانسته‌اند. برخی دیگر روابط میان دولت و سازمانهای مردم‌نهاد را در سه شکل کلی دسته‌بندی کرده‌اند که شامل همکاری رسمی؛ پیوندهای رسمی و غیررسمی؛ مراوده رسمی و غیررسمی می‌باشد. کاموری (۱۹۹۵) می‌گوید که نگرش‌های دولت نسبت به سازمانهای مردم‌نهاد در طیفی از حالات حمایتی تسهیل‌کننده، خنثی، قاعده‌گذار تا سرکوب‌گر متغیر است.

افزون بر آن، فعالیت سمن‌های نظام صنفی همچون سازمان‌های نظام پزشکی، نظام مهندسی ساختمان، معدن و کشاورزی، پرستاری، روانشناسی و... که به صورت گسترده در سطح کشور عضوگیری کرده و بیشتر به مسائل حرفه‌ای و صنفی و رفاهی اعضای خود پرداخته‌اند این دغدغه را در پی داشته که این سازمان‌ها چقدر توانسته‌اند در عرصه خط‌مشی‌گذاری عمومی در حوزه‌های مرتبط با فعالیت اعضای خود نقش‌آفرین و موثر باشند.

از این رو این پژوهش مساله اصلی خود را شناخت «سازوکارهای نقش‌آفرینی سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند خط‌مشی‌گذاری عمومی در ایران» تعریف کرده است.

سازمان مردم‌نهاد: ماکس وبر انجمن داوطلبانه را یک گروه صنفی می‌داند که براساس توافق اختیاری بنا شده است و مقررات آن صرفاً برای اعضای که شخصاً به آن پیوسته‌اند معتبر است. سازمانهای مردم‌نهاد (سازمانهای غیردولتی (NGOs))، طیف وسیعی از موسسات، تشکل‌ها، انجمن‌ها و بطور کلی بخشی از نهادهای مدنی غیردولتی را در بر می‌گیرد که توسط مردم شکل گرفته و با مشارکت و همکاری مردم فعالیت می‌کنند (وزارت کشور، ۱۳۸۷). سازمان‌های مردم‌نهاد گروه‌های داوطلبانه فردی یا سازمانی عمدتاً غیرانتفاعی هستند که معمولاً وابسته به هیچ دولتی نبوده و در سطح محلی، ملی یا بین‌المللی برای خدمت‌رسانی و یا سیاست‌گذاری عمومی شکل گرفته‌اند (کارنز، ۲۰۱۶). حمایت از خط‌مشی یکی از نقش‌های کلیدی است که سمن‌ها در جامعه مدرن بازی

پیشینه پژوهش

Commented [a4]: نظرات داور محترم:

2. مبانی و رویکردهای نظری اول: باید تعریف سمن‌ها، تاریخ آنها، تعداد آنها در ایران - دوم تعریف خط‌مشی و رویکردهای آن - سوم مطالعات تجربی در این زمینه ذکر شود - آنچه آورده شده است، شبیه به پیشینه است نه رویکرد نظری؛ پس پیشینه را به این شکل باید تفکیک کنید نمونه جدول مطالعات ایرانی پژوهشگر، سال روش نتیجه پژوهش (فقط رابطه بین متغیرهای مهم و مرتبط با پژوهش) مطالعات خارجی پژوهشگر، سال روش نتیجه پژوهش - نوآوری پژوهش یک مقداری نوشته شود، اینکه چه الزامی به این کار بود و چرا به عنوان مسئله محقق انتخاب شده است. - بعد نقد کنید و نوآوری کار خود را بیان کنید - بعد رویکردهای نظری مهم که حمایت‌کننده کار شما هستند، ذکر کنید

Commented [a5]: اقدام یا پاسخ:

این بخش مطابق نظر داور محترم اصلاح شد با این توضیح که ایشان ذکر تاریخچه سمن‌ها و تعداد آنها را در مقدمه نیز خواسته بودند که در آنجا اشاره شد و جهت جلوگیری از تکرار در اینجا اشاره نشد.

می‌کنند. طرح مطالبات اجتماعی با صدای بلند برای جوامعی که به آن خدمت می‌کنند، به ویژه جامعه آسیب‌پذیر، برای دموکراسی حائز اهمیت است (شراگ، ۲۰۱۳: ۴۷).

خط‌مشی عمومی: خط‌مشی عمومی تصمیمی است که در برابر یک مشکل عمومی گرفته می‌شود. اما خط‌مشی صرفاً تصمیم نیست. بلکه فرآیندی است شامل تمام اقدامات که از زمان احساس مشکل شروع و به ارزیابی نتایج اجرای خط‌مشی ختم می‌شود (الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶: ۲). خط‌مشی عمومی صرفاً اتخاذ تصمیم نیست بلکه فرآیندی است که شامل شناسایی مسئله عمومی، تدوین خط‌مشی، اجرا و ارزیابی نتایج حاصل از اجرای خط‌مشی می‌باشد. (الوانی، ۱۳۹۹، ۶۸). به عبارت دیگر، دولت‌ها برای جاری کردن فلسفه و دکترین خود در تاروپود جامعه از خط‌مشی‌های عمومی استفاده می‌کنند و جامعه آرمانی خود را به مدد خط‌مشی‌های عمومی هستی می‌بخشند. (رمضان پور و دیگران، ۱۳۹۹). خط‌مشی‌گذاری، تصمیم‌گیری در مورد اولویت‌ها و اهداف است و باید بر بهترین راه حل‌ها برای حل مشکلات یا جلوگیری از آن‌ها متمرکز شود (مرسل، ۲۰۱۷).

به طور کلی، روابط دولت و سازمان‌های مردم‌نهاد، از موضوعات پرچالش در پژوهش‌های حوزه سیاست و اداره به ویژه خط‌مشی‌گذاری است. با این حال هر دو طرف این روابط را اجتناب‌ناپذیر می‌دانند (تیتز، ۲۰۱۷). در جدول ۱ خلاصه‌ای از پژوهش‌های انجام شده در این حوزه بر اساس رویکرد حاکم بر آن و محورهای موضوعی آنها ارائه شده است:

جدول ۱- مرور پیشینه پژوهشی

محور موضوعی	پژوهشگران	سال	نتایج
استراتژی دولت در قبال سمن‌ها	ژان و تانگ	۲۰۱۶	در کشورهای با رژیم‌های مستبد، سازمان‌های مردم‌نهاد احتمالاً در کنار اپوزیسیون سیاسی قرار می‌گیرد. دولت‌های تک‌حزبی سازمان‌های مردم‌نهاد را تا وقتی که برنامه‌های دولت را تسهیل می‌کنند، تحمل می‌کند اما اگر بیش از حد منتقد باشند آنها را از میان برمی‌دارد در صورتی هم که این سازمان‌ها حالت ساکن به خود بگیرند توسط حزب حاکم جذب می‌شوند.
	وانهیر (به نقل از جوانی)	۱۳۹۰	استراتژی‌های مختلف تعامل دولت با سازمان‌های غیردولتی را در طیفی از استراتژی بازدارندگی تا استراتژی مکمل بر می‌شمرد.

Shragge^۲

^۲Marsal

وی چهار نوع تعامل را میان دولت و سازمان های غیردولتی بر می شمرد که عبارتند از بیگانگی، تقابلی، ابزاری و همکاری. از این بین، استراتژی همکاری رابطه برد-برد برای دو طرف؛ استراتژی بیگانگی و تقابلی رابطه باخت-باخت و استراتژی ابزاری رابطه برد-باخت به نفع دولت را در پی دارد	۱۳۹۰	نجم (به نقل از جوانی)	
بخش دولتی در ایران در مواجهه با سازمان های مردم نهاد، پنج نوع راهبرد کلی را به کار می گیرد: تقابلی، بی تفاوتی، ریاکاری، همکاری و زیرساختی. به منظور رسیدن به تعامل اثربخش نیاز است که بخش دولتی به تدریج از سه راهبرد اول فاصله گرفته و در جهت تقویت راهبرد های زیرساختی و همکاری بکوشد .	۱۳۹۶	پورعزت و همکاران	
استراتژی های گسترده، استراتژی های وابستگی به اهدا کننده ، وابستگی به دولت و وابستگی داوطلب را در شهرهای مختلف چین بررسی می کنند.	۲۰۱۶	سو و دیگران	استراتژی سمن ها در قبال دولت
استراتژی های دولت گرایی و اتحاد با دولت را در سازمان های غیر دولتی مطرح می کنند.	۲۰۱۵	سو و جیانگ	
هرچه سازمان های مردم نهاد روی تبدیل شدن به شرکای دولت کار بیشتری کرده و از استراتژی های مقابله ای- که می تواند مشروعیت و توانایی نمایندگی آنها را به خطر بیندازد- پرهیز نمایند، نقش بیشتری در خط مشی گذاری خواهند یافت.	۲۰۱۵	اینجیه سویلام	
افرادی که قبلاً از روند خط مشی گذاری در چین حذف شده بودند مانند سازمان های غیردولتی ، فعالان و روزنامه نگاران اکنون همانطور که آموخته اند به قوانین بازی پایبند بمانند و در یک سیستم استبداد پراکنده عمل کنند در این روند و نتایج آن نقش فعالی دارند. در این سیستم خط مشی، تغییر به تدریج و از طریق چانه زنی بوروکراتیک اتفاق می افتد	۲۰۰۹	مرتا	
اگر سمن ها از محیط خط مشی گذاری آگاهی بیشتری یافته و رویکرد و روش خود را از پروژه محوری به بسیج دیگر کنشگران عرصه خط مشی تغییر دهند می توانند در اثرگذاری بر فرایند خط مشی گذاری موثرتر عمل کنند.	۲۰۰۴	اندرو اووه	ویژگی های ساختاری و رفتاری سمن ها در عرصه خط مشی- گذاری
سازمان ها برای آنکه بتوانند اثربخشی بیشتری در نقش خود در فرایند خط مشی گذاری این عرصه داشته باشند باید از ویژگی هایی همچون عضویت همگن، ساختار غیرمتمرکز، برنامه	۱۹۹۰	مایکل براتون	

متمركز، پیوندهای غیررسمی با رهبران سیاسی و پشتوانه اعتباری داخلی برخوردار باشند.			
اهمیت همکاری در سمن ها را مطرح می کنند. در کارهای بعدی ، آنها نقش های مهم دانش و حرفه گرایی را برجسته می کنند.	۲۰۱۴	سو و هاسمات	
رهبران سمن ها باید برای افزایش سطح انگیزه و عملکرد کارکنان با در پیش گرفتن سبک رهبری خدمتگزار، از شبکه های موثر و متعددی بهره برند که بتواند با تعامل فعالانه با ذینفعان خارجی و همکاری با طیفی از شرکا، منابع را تقویت کرده و موقعیت خود را ارتقا بخشند.	۲۰۱۳	آپوستو	
در سمن های محیط زیستی ظرفیت تشکل های مردمی و شبکه های حکمرانی را به عنوان عوامل علی؛ خط مشی های حمایتی و راهبرد حمایتی را به عنوان عوامل مداخله گر و مشارکت عمومی را به عنوان پیامد رهبری اثربخش در این سمن ها شناسایی کرده اند.	۱۳۹۹	تقی زاده و یزدانی	
یک نوع شناسی برای توصیف کانال های حمایت از خط مشی بر اساس دو مولفه رسمیت و سازگاری آنها ارائه داده و نحوه انتخاب کانال ها را بر اساس منابع سیاسی سمن توضیح می دهد. وی نشان می دهد که چگونه حمایت از خط مشی تحت تأثیر یکی از ویژگی های بارز دولت های استبدادی - انحصار قدرت سیاسی - قرار دارد و نشان می دهد که بسیاری از تاکتیک های مشخص شده در ادبیات فعلی را می توان توسط منابع سیاسی در اختیار سازمان های غیردولتی توضیح داد.	۲۰۱۹	لیو	
ایشان نقش آفرینی سمن ها را در خط مشی به صورت زیر دسته بندی کرده اند: (۱) شناسایی موضوعات در دستور کار خط مشی ها (۲) توسعه راه حل های خط مشی از طریق تحقیق و تجزیه و تحلیل ، به عنوان مثال تحقیقات خط مشی؛ و (۳) ترویج راه حل های خاص خط مشی که شامل بسیج ، اعتراض و تظاهرات ، لابی گری در دولت و سایر اشکال دفاع از جمله گفتگو با دولت است.	۲۰۰۵	کارتز ، پلوس و اچنبرگ	زمینه ها و ظرفیت های مشارکت سمن ها در خط مشی گذاری
زمینه ها و چارچوب مشارکت عمومی در فرایند خط مشی گذاری را در محورهای تعریف برنامه، شناسایی شرایط، درک مسائل، مستندسازی، اجرا و ارزشیابی فهرست می کند.	۲۰۱۵	دویل	

کارلسون و برکز	۲۰۱۵	پنج زمینه را برای مشارکت سازمان های مردم نهاد در فرایند خط مشی گذاری معرفی کرده اند که شامل مشاوره فعالانه، جستجوی آگاهانه، مذاکره و گفتمان، تسهیم اختیار و مسئولیت و تفویض کنترل و مسئولیت به مردم می گردد.
بیندامین و دیگران	۲۰۱۶	تعدادی از سازمان های غیردولتی رفاه کودک در روسیه که سالها در این زمینه کار کرده اند ، توانسته اند از تخصص ، اعتبار و تماس خود با مقامات استفاده کنند تا به عنوان کارآفرینان خط مشی در روند خط مشی گذاری عمل کنند. این امر آنها را قادر ساخت تا اصلاحات عمده ای را در خط مشی های موجود دولت(به ویژه در فرایند دستورکار و اطلاعات و تطبیق خط مشی)، حتی در محدودیت های رژیم استبدادی انتخاباتی روسیه ، ترویج دهند.
ایوانز و شیلدز	۲۰۱۴	این پژوهش مفروضات نظریه حکمرانی عمومی نوین را در موضوعات مربوط به تمایل به استفاده از حمایت و اعتراض در ارتباط با حامیان مالی دولتی ، مفید بودن مشاوره های دولتی ، استراتژی های مورد استفاده در نزدیک شدن به دولت ، نقش تحقیق در ایجاد موارد مبتنی بر شواهد در مورد تغییر خط مشی و برنامه در نقش آفرینی سمن ها در خط مشی گذاری عمومی مورد آزمون قرار داده است.
مرتا	۲۰۰۹	دولت چین مایل است فضایی مشاوره ای را برای سمن ها و سایر گروه های مدنی برای تقویت مشروعیت کشور بدون به خطر انداختن انحصار حزب کمونیست چین در تصمیم گیری سیاسی باز کند.
لطفی و همکاران	۱۳۹۹	به روش ها و رویکردهایی اشاره دارد که برخی کشورهای اروپای شرقی همچون رومانی، مجارستان و کرواسی برای کمک گرفتن از ظرفیت سمن ها در خط مشی گذاری ایجاد کرده اند
مبینی دهکردی و همکاران	۱۳۹۷	فعالان سازمان های مردم نهاد، بهترین نقش را برای اعتمادسازی بین ائتلاف حاشیه ای و ترجمه مسائل آنها در قالب مدل های کسب و کار پایدار برای کارآفرینان این حوزه می توانند ایفا کنند.
حبیب پور گنجابی	۱۳۹۷	ضعیف ترین نقش سمن ها، مربوط به حوزه سیاست گذاری است. در این عرصه، حضور سمن های زنان و خانواده در دو زمینه کمک به تدوین قوانین و مقررات مربوط به سمن ها و
عوامل موثر بر موفقیت یا عدم موفقیت سمن ها		

<p>کمک به سیاست گذاری کشور درباره زنان و خانواده بسیار کم رنگ است. وی دلایل ناکامی سمن های مطالعه شده را در عواملی همچون مشکلات مادی و عدم استقلال مالی و سیاسی از دولت، مشکلات مدیریتی و انگیزه مدیریت در سمن ها، مشکلات مربوط به اعضا، عدم تخصص، عدم تمایل برای مشارکت و پدیده فامیلی شدن عضویت، فقدان برنامه عملیاتی، فقدان برنامه اطلاع رسانی و جلب مشارکت مردمی به لحاظ مالی و عضوگیری، نامشخص بودن رابطه دولت و سمن ها و اثرپذیری آن از تغییر دولت ها، جایگاه نامناسب جامعه مدنی در کشور و ضعف روحیه همکاری و کارجمعی در بین بخشی از مردم می داند.</p>			
<p>مقوله های رابطه با جامعه و شهروندان، رابطه با سایر سمن ها، روابط با دولت از چالش های برون سازمانی و فقدان روندهای پایدار تولید منابع مالی، چالش های جذب و مدیریت منابع انسانی کمبود سرمایه اجتماعی، نگاه حداقلی و نبود دید کلان و جامع نسبت به مسائل اجتماعی از مهم ترین چالش های درونی سمن هاست.</p>	۱۳۹۷	رازقی و لطفی خاچکی	

زمینه ها و محورهای پژوهشی مندرج در جدول ۱ نشان می دهد اگرچه در خصوص ضرورت مشارکت سمن ها در فرایند خط مشی گذاری عمومی اختلاف نظر چندانی بین پژوهشگران عرصه خط مشی عمومی وجود ندارد اما بیشتر شکاف های نظری و پژوهشی در خصوص نحوه این نقش آفرینی، استراتژی های متقابل تعامل سمن ها و دولت ها با یکدیگر و شرایط محیط درونی و بیرونی سمن ها برای حضور و مشارکت در فضای خط مشی گذاری است. از این رو پژوهش حاضر می کوشد با تمرکز بر صحنه خط مشی گذاری عمومی در ایران و وضعیت سمن ها در کشور، ظرفیت ها و زمینه های مشارکت ایشان را در این عرصه بررسی نموده و ضمن شناسایی عوامل محیط درونی و بیرونی مهم و موثر در این نقش آفرینی کارکرد مثبت و منفی هر یک را آشکار نماید.

روش شناسی

از آنجایی که هدف این پژوهش، شناسایی سازوکار نقش آفرینی سازمان های مردم نهاد در شکل گیری خط مشی است، بنابراین تحقیق حاضر از نظر ماهیت و مخاطب شناسی کاربردی، از نظر هدف اکتشافی و توصیفی، از نظر

نظرات داور محترم: **Commented [a6]:**

با یک مشکل بزرگ مواجه هست که روش گردید توضیح داده شود، و اینکه مدل شما اشتراوس و کوربینی است. -این کار مصاحبه نیست، زیرا تنها از دل مطالعات بیرون آمده است و بعد برای نظرسنجی به دلفی (صاحب نظران) ارجاع شده است. -روش دارای ابهام اساسی است. -اعتبار و روایی کیفی ارائه نشده است.

اقدام یا پاسخ: **Commented [a7]:**

در این پژوهش در فاز کیفی در وهله اول تعدادی کد از مطالعات اکتشافی و مرور پیشینه استخراج شده و در مرحله بعد تعدادی کد نیز از تحلیل تم مصاحبه های عمیق حاصل آمده است. که پس از دسته بندی در نرم افزار و حذف کدهای مشابه در قالب مدل کوربین و اشتراوس قرار گرفته است. فاز کمی نیز دلفی نیست و با هدف تست مدل در مورد مطالعه به صورت پیمایش در اختیار مدیران سازمان های نظام مهندسی قرار گرفته است. مباحث مربوط به پایایی و اعتبار بخش کیفی اضافه شد.

استراتژی آمیخته و از نظر روش انجام تحقیق میدانی است. ابتدا در مرحله اول به بررسی پیشینه نظری و پژوهشی پرداخته شده و جدول خواندن متون استخراج گردید. در مرحله دوم به مصاحبه با خبرگان جامعه دانشگاهی و سازمان نظام مهندسی برای استخراج مولفه و شاخص پرداخته شد. جامعه آماری این مرحله را ۱۲ نفر از خبرگان دانشگاهی (در حوزه علوم سیاسی و مدیریت دولتی که سابقه پژوهش یا فعالیت در حوزه سازمان‌های مردم نهاد را داشته اند) و خبرگان با سابقه و در سطوح ارشد سازمان نظام مهندسی کشور تشکیل می دادند. برای تحلیل مصاحبه ها از روش تحلیل تم استفاده شد. تحلیل تم یکی از روش‌های اساسی تحلیل در پژوهش کیفی است. این روش برای شناسایی، تحلیل و گزارش دادن مدل‌های (تم‌های) موجود در داده‌ها، تعدادی مصاحبه یا یک متن به کار می‌رود. تم در اصل، مهم‌ترین پاسخ و معنای موجود در داده را در رابطه با سؤال پژوهش نشان می‌دهد (براون و کلارک، ۲۰۰۶). در مرحله سوم سه کدگذاری باز، محوری و انتخابی صورت پذیرفت و پس از تحلیل یافته‌ها مدلی بر اساس نظریه استراوس و کوربین ارائه گردید. سپس مدل حاصله در نمونه ای متشکل از اعضای هیئات مدیره سازمان های نظام مهندسی سراسر کشور به تعداد ۶۴ نفر و با توزیع پرسشنامه مورد اعتبارسنجی قرار گرفت و داده‌ها به روش مدلسازی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزار smart pls تحلیل شد. برای اعتباریابی ابزارهای گردآوری داده‌ها در فاز کیفی از روش «ممیزی پژوهش» استفاده شده است. از آن‌جا که در پژوهش‌های کیفی به تفسیر موضوع مورد مطالعه پرداخته می‌شود، نیازی به ایجاد و ارائه مفهوم سستی پایایی نیست و از عبارت «ممیزی پژوهش» به جای اصطلاح پایایی استفاده می‌شود. در ممیزی پژوهش، پژوهشگر باید به ممیز نشان دهد که چگونه طبقه‌ها از آن‌ها مشتق شده‌اند. با توجه به شیوه ممیزی این پژوهش که مصاحبه بوده است پس از گردآوری و تحلیل داده‌ها، طبقه‌های مشتق شده به خبرگان نشان داده شد تا صحت مطالب تأیید گردد و پایایی مورد انتظار برای یک پژوهش به خوبی تضمین و برآورده شده است (دانایی فرد ۱۳۹۰، ۱۴۳).

و در فاز کمی از روش آلفای کرونباخ و آزمون‌های پایایی ترکیبی، اشتراکی و همبستگی اسپیرمن استفاده شد. روایی پرسشنامه نیز با استفاده از روش روایی عاملی (آزمون‌های روایی همگرا و واگرا) سنجیده شد.

یافته‌ها

در فاز کیفی پژوهش، برای انتخاب خبرگان مورد نظر جهت مصاحبه کیفی چند ویژگی مورد توجه قرار گرفت:

- ۱- سابقه علمی آموزشی و پژوهشی برجسته در حوزه خط‌مشی گذاری عمومی
- ۲- سابقه علمی و پژوهشی برجسته در حوزه سمن‌ها و بخش سوم

نظرات داور محترم: Commented [a8]:

در این قسمت آمارهای جمعیتی توصیفی ذکر نشده است. روش کدگذاری محوری، انتخابی، مرکزی از نو نوشته شود. فکر نمی‌کنم، نیاز به مکس کیودی باشد. محقق را دانلودیک مقاله از گرنددتوری می‌تواند بخش یافته‌های خود را بهتر طراحی کند، الان یک سردرگمی بزرگی هست که خودارزیاب نیز به راحتی نمی‌تواند. اینکجه چه باید بکند را بگوید.

اقدام یا پاسخ: Commented [a9]:

آمار توصیفی هر دو بخش اضافه شد. خروجی مک کیو دی ای حذف شد. با توجه به توضیحی که در بخش قبل داده شد این پژوهش داده بنیاد نیست ولذا نیازی نیست با الگوی پژوهش های داده بنیاد نوشته شود. از این رو ساختار بخش یافته ها تغییر زیادی داده نشد ولی سایر موارد مدنظر داور محترم در این بخش اعمال شد.

۳- سابقه کاری در حوزه خط مشی گذاری (از جمله نمایندگی مجلس و شوراهای اسلامی شهر و شوراهای عالی)

۴- سابقه فعالیت در سطوح ارشد سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور و استان ها

بر اساس معیارهای فوق ابتدا ۷ نفر انتخاب شده و مصاحبه با ایشان انجام شد. سپس از طریق معرفی این نفرات ۷ نفر دیگر نیز برای انجام مصاحبه معرفی شدند که نهایتاً انجام مصاحبه با ۵ نفر دیگر میسر شد. ۸ مصاحبه به صورت حضوری، ۲ مورد به صورت تلفنی و ۲ مورد به صورت تماس تصویری اینترنتی اجرا شد. در هر جلسه پس از توضیح کوتاهی درباره پژوهش و هدف و روش آن به مصاحبه شوندهگان اطمینان داده شد که اطلاعات و متن مصاحبه شان نزد پژوهشگر به امانت باقی خواهد ماند. نهایتاً ترکیب مصاحبه شوندهگان بر اساس جدول ۴-۱ قابل معرفی است:

جدول ۲: مشخصات مصاحبه شوندهگان در فاز کیفی

نحوه انجام مصاحبه	سن	سابقه کار	زمینه انتخاب	کد مصاحبه شونده
حضور در محل کار ایشان	۵۲	۲۰	دانشیار رشته مدیریت دولتی گرایش خط مشی گذاری دانشگاه تهران	A
حضور در محل کار ایشان	۵۶	۲۷	استاد رشته مدیریت دولتی گرایش خط مشی گذاری دانشگاه آزاد اسلامی	B
تلفنی	۴۸	۲۰	دانشیار رشته علوم سیاسی گرایش جامعه شناسی سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی	C
حضور در محل کار ایشان	۳۹	۱۲	استادیار رشته علوم سیاسی گرایش سیاست گذاری عمومی دانشگاه تهران	D

حضور در دفتر ایشان	۶۲	۸(دو دوره نمایندگی)	نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی عضو کمیسیون عمران(دکتری مدیریت استراتژیک)	E
حضور در دفتر ایشان	۵۹	۱۲(سه دوره نمایندگی)	نماینده ادوار مجلس شورای اسلامی و رئیس کمیسیون اجتماعی(دکتری مدیریت دولتی)	F
تلفنی	۴۶	۴(یک دوره عضویت)	عضو شورای عالی استان ها(کارشناسی ارشد علوم سیاسی)	G
حضور در دفتر ایشان	۳۹	۱۷	عضو هیئت موسس و مدیرعامل سمن(کارشناسی ارشد مهندسی)	H
حضور در دفتر ایشان	۳۵	۱۲	عضو هیئت موسس و مدیرعامل سمن(کارشناسی ارشد علوم اجتماعی)	I
حضور در دفتر ایشان	۵۵	۳۲	رئیس سازمان نظام مهندسی کشور(کارشناسی ارشد- پایه ارشد)	J
اسکایی	۵۳	۲۸	رئیس سابق کمیته عمران سازمان نظام مهندسی ساختمان کشور(کارشناسی ارشد- پایه ارشد)	K
اسکایی	۴۶	۲۰	رئیس سابق نظام مهندسی ساختمان استان (کارشناسی ارشد- پایه ارشد)	L

در این مرحله، با تحلیل داده‌های گردآوری شده از مصاحبه‌ها و اسناد و مدارک موجود و همچنین داده‌های دست دوم مستخرج از نمایه‌های علمی مقوله‌های اصلی و مقوله‌های فرعی استخراج شده‌اند. کدگذاری باز تا مرحله‌ی اشباع مقوله‌ها و در قالب یک فرایند زیگزاگی (رفت و برگشتی) ادامه می‌یابد.

در اجرای این مرحله در قالب چارچوب استراوس و کوربین به گردآوری شواهد در چارچوب شرایط علی، عوامل مداخله‌گر، بستر محیطی، راهبردها و پیامد پرداخته شده و در دو مرحله برای هر یک از آن‌ها، عنوان مناسبی برگزیده شد. مرحله اول عنوان‌های انتخابی عمدتاً توسط خود پژوهشگر انتخاب شده‌اند و سعی بر این بود تا بیش‌ترین ارتباط و هم‌خوانی را با داده‌هایی که نمایانگر آن است داشته باشند. مرحله دوم از سوی خبرگان،

عناوین مناسب، تثبیت و عناوین متفاوت یا مغایر با یکدیگر، با مصاحبه و تبادل نظر اصلاح گردید. جدول زیر، جدول کدگذاری باز که کدها مشخص شده، نمایش می‌دهد. لازم به توضیح است از ردیف ۷۰ تا ۷۰ کدهای استخراج شده از پیشینه پژوهش و از ردیف ۷۰ به بعد کدهای استخراج شده از مصاحبه خبرگان درج شده است.

جدول ۳: کدگذاری باز مستندات

شماره کد	مقوله های فرعی	منبع
۱)	دعوت شدن به مجامع خط مشی گذاری جهت ارائه مشاوره	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۲)	پذیرش نظرات رهبر در مجامع خط مشی گذاری	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۳)	تسهیل پذیرش نظریات سازمان های مردم نهاد	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۴)	انتصاب در پستهای حکومتی	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۵)	در اختیار قراردادن امکانات تبلیغی و ترویجی	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۶)	تقبل کردن هزینه های انتخاباتی	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۷)	موضع گیری در قبال کاندیداهای انتخابات	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۸)	ممنوعیت حضور بعضی افراد در بین اعضا	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۹)	احاطه بر نظریات و انتظارات اعضا	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۱۰)	پرورش ایده و نظر خاص در بین هواداران	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۱۱)	درخواست از هواداران برای حمایت از کاندیداهای	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۱۲)	ارائه مشوقهایی جهت ارتقاء موقعیت کاندیداهای خاص	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)
۱۳)	در اختیار قراردادن تجربیات و اطلاعات	(ریاحی، ۱۳۷۹)
۱۴)	در اختیار قراردادن نتیجه تحقیقات و آخرین یافته ها	(ریاحی، ۱۳۷۹)
۱۵)	اختیارداشتن تخصص مورد نیاز خط مشی گذاران	(ریاحی، ۱۳۷۹)
۱۶)	ممانعت سایرین از دستیابی به جدیدترین یافته ها	(ریاحی، ۱۳۷۹)
۱۷)	تفسیر قوانین و مقررات به نحو مورد نظر	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)

استفاده از نقاط خاموش یا ساکت قوانین و مقررات موجود	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)	۱۸
تسلط به زوایای قوانین و مقررات و نقاط متعارض آنها	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)	۱۹
پیشنهاد قوانین و مقررات مورد نظر گروه	(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)	۲۰
گفتگو با نهادهای امنیتی توسط بخش هایی از دولت در دفاع از سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۱
تضمین امنیت سمن ها به وسیله مجوز وزارت کشور	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۲
فراهم کردن امنیت روانی برای فعالیت سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۳
امکان دادن کرسی به سمن ها در شورای عالی	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۴
کشور عضو کردن سمن ها در شوراهای تصمیم گیری ملی و استانی با حق رای	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۵
عضو کردن سمن ها در کارگروه های سازمان های دولتی	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۶
کمک دولت در حمایت گیری رسانه ای سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۷
استفاده سمن ها از برند نهادهای دولتی در حمایت گیری	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۸
مکاتبه سازمان های دولتی و دیگر ذینفعان خط مشی گذاری جهت حمایت از مطالبه کمپین	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۲۹
مذاکره با سایر ذینفع های خط مشی گذاری جهت مطالبه ثمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۰
درخواست از نهادهای ذی نفوذ درون حاکمیت در حمایت از خواسته سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۱
مشارکت هنرمندان و ورزشکاران در حمایت از کمپین سمنها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۲
نخبگان جامعه در حمایت از از موضع سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۳
اختصاص بخشی از از بودجه ذینفعان و ذی نفوذان خط مشی گذاری در حمایت از سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۴
معافیت مالیاتی برای سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۵
همیاری و تخصیص تجهیزات برای یاری رساندن به سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۶
نقش آفرینی سمن ها در مواردی که دولت ناتوان در خدمت رسانی به مردم است	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۷
یاری گرفتن از سمن ها برای تکمیل وظایف دولت	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)	۳۸

۳۹	رسمیت بخشی تعامل با سمن ها در قالب قرارداد	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)
۴۰	اطلاع رسانی کافی به سمن ها درباره نحوه ارتباط گیری با کمیسیون های مجلس	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)
۴۱	حمایت مجلس در تصویب قوانین که به سمن ها یاری می رساند	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)
۴۲	برگزاری همایش با سمن ها با حضور مقامات سه قوه	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)
۴۳	میزان رسیدگی به شکایات سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)
۴۴	ایجاد بانک اطلاعاتی از سمن ها	(پور عزت و همکاران، ۱۳۹۶)
۴۵	میزان دستور کارهای مشترک و همکاری رسمی دستگاههای دولتی و سایر نهادها با سمن ها	(هاگو، ۲۰۰۲)
۴۶	میزان تبادل ایده ها و اطلاعات میان ایشان	(هاگو، ۲۰۰۲)
۴۷	میزان مرآوده های رسمی و غیر رسمی میان ایشان	(هاگو، ۲۰۰۲)
۴۸	میزان حمایت حاکمیت و افراد صاحب قدرت (فرد)	(هدی، ۲۰۰۱)
۴۹	میزان حمایت مجلس	(هدی، ۲۰۰۱)
۵۰	میران حمایت بروکرات ها و ارتشی ها	(هدی، ۲۰۰۱)
۵۱	شناخت، درک و بیان مساله و مشکل	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۲	تعیین دستورکار قراردادان	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۳	تجزیه و تحلیل و گزینه سازی	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۴	انتخاب گزینه	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۵	طراحی سیاست (مشروعیت بخشیدن)	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۶	اجرا و بکارگیری خط مشی	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۷	ارزیابی خط مشی	(قلی پور، ۱۳۹۶)
۵۸	سازمانهای مردم نهاد در رژیم های مستبد در کنار اپورسیون سیاسی قرار می گیرند	(کلارک، ۱۹۹۲)

(کلازک، ۱۹۹۲)	دولت های تک حزبی تا زمانی که سمن ها برنامه های دولت را تسهیل می کنند ایشان را تحمل می کنند.	۵۹
(کلازک، ۱۹۹۲)	در رژیم های دموکراسی سمن ها نقش آمیخته و مکملی را بازی می کنند.	۶۰
(فیشر، ۱۹۹۵)	برخی از دولتها سمن ها را سرکوب می کنند.	۶۱
(فیشر، ۱۹۹۵)	برخی از دولتها سمن ها را جذب و کنترل می کنند.	۶۲
(فیشر، ۱۹۹۵)	برخی از دولتها شراکت خودمختار سمن ها را قبول دارند.	۶۳
(یانگ، ۲۰۰۰)	در مدل مکمل سازمانهای مردم نهاد تقاضای کالای عمومی که توسط دولت تامین نشده را فراهم می کنند.	۶۴
(یانگ، ۲۰۰۰)	در مدل متمم سمن ها به منزله شرکای دولت در ارائه کالا و خدمات کمک می کنند.	۶۵
(یانگ، ۲۰۰۰)	در مدل تخصصی سازمانهای مردم نهاد دولت را برمی انگیزد تا در خط مشی عمومی تغییر ایجاد کند.	۶۶
دویل (۲۰۱۵)	فرآیند خط مشی گذاری جهت مشارکت عمومی شامل تعریف برنامه شناسایی شرایط، درک مسائل، مستندسازی، اجرا و ارزشیابی است.	۶۷
(کفاش زاده و همکاران، ۱۳۹۶)	فرآیند خط مشی گذاری جهت مشارکت عمومی شامل تعریف برنامه شناسایی شرایط، درک مسائل، مستندسازی، اجرا و ارزشیابی است.	۶۸
(الوانی و شریف زاده، ۱۳۹۶)	فرآیند خط مشی گذاری شامل مرحله شناخت، درک و بیان مساله یا مشکل اجرا و طرح مسائل در سازمانهای عمومی شکل گیری، تهیه و تدوین خط مشی قانونی کردن و مشروعیت بخشیدن ابلاغ و اجرای خط مشی ارزیابی خط مشی و بازتاب عملیات اجرا شده می باشد.	۶۹
D	تصویب قوانین که به سمن ها کمک می کند.	۷۰
F	تصویب قوانین که به سمن ها کمک می کند.	۷۱
A	ایجاد و استفاده از بانک اطلاعاتی از سمن ها در فعالیت های مکمل.	۷۲
B	ایجاد و استفاده از بانک اطلاعاتی از سمن ها در فعالیت های مکمل.	۷۳
H	ایجاد و استفاده از بانک اطلاعاتی از سمن ها در فعالیت های مکمل.	۷۴
J	ایجاد و استفاده از بانک اطلاعاتی از سمن ها در فعالیت های مکمل.	۷۵
C	میزان مذاکرات رسمی و غیر رسمی دولت با سمن ها.	۷۶
F	میزان مذاکرات رسمی و غیر رسمی دولت با سمن ها.	۷۷

C	حمایت مجلس از سمن ها	(۷۸)
D	حمایت مجلس از سمن ها	(۷۹)
J	حمایت مجلس از سمن ها	(۸۰)
B	وجود یک دید حمایتی در بین سازمان های دولتی به سمن ها	(۸۱)
D	وجود یک دید حمایتی در بین سازمان های دولتی به سمن ها	(۸۲)
F	وجود یک دید حمایتی در بین سازمان های دولتی به سمن ها	(۸۳)
C	نفوذ نظرات رهبران سمن ها در مجامع قانونی و خط مشی گذاری	(۸۴)
F	مقبولیت رهبران سمن ها در مجامع قانونی و خط مشی گذاری	(۸۵)
G	مقبولیت رهبران سمن ها در مجامع قانونی و خط مشی گذاری	(۸۶)
G	انتصاب رهبران سمن ها در پستهای دولتی	(۸۷)
H	توانایی انتصاب رهبران سمن ها در پستهای دولتی	(۸۸)
B	انتصاب رهبران سمن ها در پستهای دولتی	(۸۹)
F	قدرت موضع گیری برای کاندیداها در انتخابات	(۹۰)
H	توانایی موضع گیری در قبال کاندیداها و انتخابات	(۹۱)
A	درخواست از هواداران سمن ها برای حمایت از کاندیداها مورد نظر	(۹۲)
B	درخواست از هواداران سمن ها برای حمایت از کاندیداها مورد نظر	(۹۳)
E	درخواست از هواداران سمن ها برای حمایت از کاندیداها مورد نظر	(۹۴)
C	در اختیار قراردادن تجربیات و اطلاعات در دستگاههای دولتی	(۹۵)
G	در اختیار قراردادن تجربیات و اطلاعات در دستگاههای دولتی	(۹۶)
H	در اختیار قراردادن تجربیات و اطلاعات در دستگاههای دولتی	(۹۷)

در این پژوهش با عنایت به کدگذاری باز صورت گرفته در ابتدا تعداد ۶۹ کد اولیه از مستندات و تعداد ۲۸ کد از مصاحبه شناسایی گردید. در ادامه با مطالعه کدهای اولیه و شناسایی شباهت‌ها و تفاوت‌ها، تحت طبقات

انتزاعی تر و کلی تر با عنوان مؤلفه دسته‌بندی شدند. اساس این طبقه‌بندی، مطالعه پژوهش‌های پیشین و شناخت کافی و احاطه به موضوع مورد مطالعه و دست‌یابی به بینشی جهت یافتن مشترکات شایستگی حول یک محور مشخص است. یافته‌های حاصل از کدگذاری فوق جهت ایجاد کدگذاری گزینشی مورد استفاده قرار گرفت.

پس از استخراج کدها و شکل‌گیری مدل اولیه براساس الگوی کوربین و اشتراوس، پرسشنامه‌ای برای اعتباریابی مدل در جامعه پژوهش (سازمان نظام مهندسی کشور) طراحی و توزیع شد. نمونه پاسخ‌دهنده به این پرسشنامه ۶۴ نفر از اعضای هیئت مدیره سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان استان‌ها بودند که از این میان ۵۹ نفر مرد و ۵ نفر زن؛ با میانگین سنی ۴۳ سال و همگی دارای تحصیلات پایه در رشته‌های مهندسی (۲۸ نفر عمران، ۱۰ نفر معماری، ۱۲ نفر مکانیک، ۹ نفر برق، ۳ نفر شهرسازی، ۲ نفر ترافیک) بوده‌اند و ۸ نفر در مقطع دکتری، ۴۸ نفر کارشناسی ارشد و ۸ نفر کارشناسی فارغ‌التحصیل شده‌اند. پس از گردآوری و آماده‌سازی داده‌ها، ابتدا با استفاده

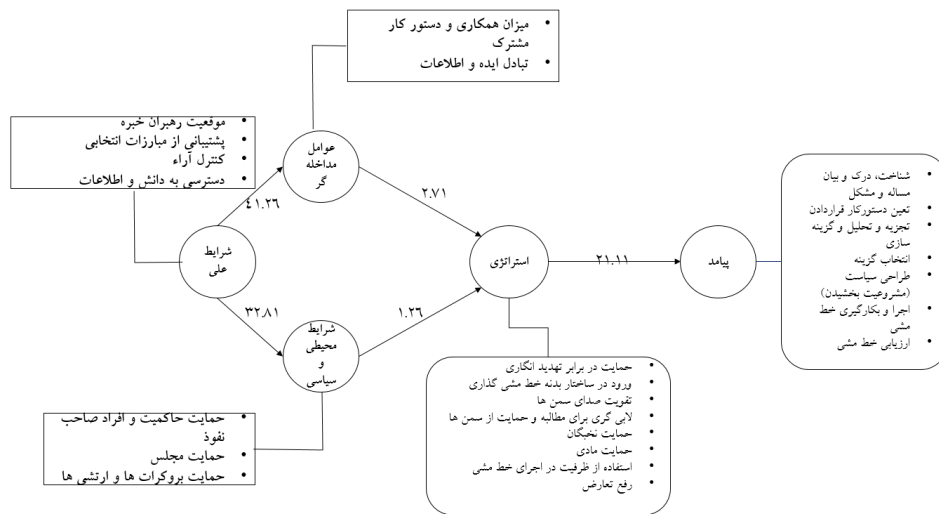
از نرم‌افزار smartpls مدل در دو حالت اولیه اجرا شد. یک بار در حالت تخمین ضرایب استاندارد و بار دیگر در حالت معناداری ضرایب. در این مرحله بار عاملی سؤالات **P3, q4, q10, q11, q12, q51, q52, q53, q54** کمتر از ۰/۷ بوده و دراستثناء آزمون همگن بودن هم قرار نگرفته و از مدل حذف شدند و مدل اصلاح گردید. بعد از این مرحله کلیه آزمون‌ها بر اساس مدل اصلاح شده انجام گرفت. چنانکه پیشتر گفته شد براساس سنجش پایایی مدل ۴ آزمون انجام شد. در آزمون آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی و پایایی همبستگی اسپیرمن ضریب محاسبه شده برای همه مؤلفه‌ها بالاتر از ۰/۷ و در آزمون آلفای اشتراکی بالاتر از ۰/۵، حاصل و پایایی مدل مورد تأیید قرار گرفت. در آزمون روایی همگرا مطابق با نظر هیر (۲۰۰۶)، هنسلر (۲۰۰۹) و رینگل (۲۰۱۲) باید مقادیر میانگین واریانس استخراجی برای هر متغیر بالای ۰/۵ باشد. در آزمون دوم روایی همگرا می‌بایست مقادیر ضرایب پایایی ترکیبی از میانگین بیشتر باشد (CR>AVE) که با برقراری هردو شرط روایی همگرا، روایی همگرایی مدل مورد تأیید قرار می‌گیرد. روایی واگرا نیز با آزمون‌های ارزیابی برازش مدل کلی از معیار GOF نسبت چند روش و چند خصیصه مورد تأیید قرار گرفت. نهایتاً برای ارزیابی برازش مدل کلی از معیار GOF استفاده شد. با توجه به این که مقدار GOF (۰,۷۶) بسیار بزرگتر از ۰/۳۶ می‌باشد بنابراین کیفیت کلی مدل PLS که از مدل بیرونی و مدل درونی تشکیل شده است بسیار بالا است و می‌توان گفت قدرت پیش‌بینی مدل

*Hair

*Henseler

*Ringle

خیلی بالا است و به ۰/۹۷ کوارینانس محورها می رسد. بنابراین بر اساس الگوی استراوس و کوربین عناصر شناسایی شده در قالب شکل (۲) شناسایی و مورد بررسی قرار گرفت:

شکل ۱: مدل پژوهش

نتیجه گیری و بحث

این پژوهش با هدف شناسایی سازوکارها و ارائه الگوی نقش آفرینی سمن ها در فرایند خط مشی گذاری عمومی در ایران انجام شده است. برای انجام پژوهش با رویکرد ترکیبی و متکثرگرا، دو فاز کیفی و کمی تعریف شد. در فاز کیفی ابتدا نسبت به مرور پیشینه نظری و پژوهشی و استخراج کدهایی مرتبط با مساله پژوهش اقدام و سپس با انجام مصاحبه عمیق با ۱۲ نفر از خبرگان عرصه خط مشی گذاری و نظام مهندسی این کدها تکمیل و در قالب الگوی کوربین و اشتراوس مقوله بندی شد. سپس مدل به دست آمده به روش پیمایش و با ابزار پرسشنامه در بین ۶۴ نفر از اعضای هیات مدیره سازمان های نظام مهندسی ساختمان سراسر کشور تست و اعتباریابی گردید. مولفه های

نهایی مدل پس از دسته بندی کدها و حذف کدهای مشابه در جدول ۴ ارائه شده است:

نظرات داور محترم: **Commented [a10]:** بخش نتیجه گیری هم یک خلاصه مسئله، یک نتایج تحقیقات و یک مقایسه تجربی نیاز دارد. یعنی مباحث این قسمت هم آنقدر تودرتو، شده است

اقدام یا پاسخ: **Commented [a11]:** ساختار این بخش مطابق نظر داور محترم بازنویسی شد.

جدول ۴: مولفه و شاخص‌های پژوهش

مقوله اصلی	مقوله فرعی
شرایط علی	۱) دعوت شدن به مجامع خط مشی گذاری جهت ارائه مشاوره
	۲) پذیرش نظرات رهبر در مجامع خط مشی گذاری
	۳) تسهیل پذیرش نظریات سازمان های مردم نهاد
	۴) انتصاب در پستهای حکومتی
	۵) در اختیار قراردادن امکانات تبلیغی و ترویجی
	۶) تقبل کردن هزینه های انتخاباتی
	۷) موضع گیری در قبال کاندیداهای انتخابات
	۸) ممنوعیت حضور بعضی افراد در بین اعضا
	۹) احاطه بر نظریات و انتظارات اعضا
	۱۰) پرورش ایده و نظر خاص در بین هواداران
	۱۱) درخواست از هواداران برای حمایت از کاندیداهای
	۱۲) ارائه مشوقهایی جهت ارتقاء موقعیت کاندیداهای خاص
	۱۳) در اختیار قراردادن تجربیات و اطلاعات
	۱۴) در اختیار قراردادن نتیجه تحقیقات و آخرین یافته ها
	۱۵) اختیارداشتن تخصص مورد نیاز خط مشی گذاران
	۱۶) ممانعت سایرین از دستیابی به جدیدترین یافته ها
	۱۷) تفسیر قوانین و مقررات به نحو مورد نظر
	۱۸) استفاده از نقاط خاموش یا ساکت قوانین و مقررات موجود
	۱۹) تسلط به زوایای قوانین و مقررات و نقاط متعارض آنها
	۲۰) پیشنهاد قوانین و مقررات مورد نظر گروه
نقش مداخله گری دولت و سایر سازمانها	۲۱) میزان دستور کارهای مشترک و همکاری رسمی دستگاههای دولتی و سایر نهادها با سمن ها
	۲۲) میزان تبادل ایده ها و اطلاعات میان ایشان
شرایط محیطی و بستر سیاسی	۲۳) میزان حمایت حاکمیت و افراد صاحب قدرت (فرد)
	۲۴) میزان حمایت مجلس
	۲۵) میزان حمایت بروکرات ها و ارتشی ها
	۲۶) میزان مراوده های رسمی و غیر رسمی میان ایشان

مقوله اصلی	مقوله فرعی
استراتژی همکاری سمن ها با سایر ذی نفعان	۲۷) گفتگو با نهادهای امنیتی توسط بخش هایی از دولت در دفاع از سمن ها
	۲۸) تضمین امنیت ثمن ها به وسیله مجوز وزارت کشور
	۲۹) فراهم کردن امنیت روانی برای فعالیت سمن ها
	۳۰) امکان دادن کرسی به سمن ها در شورای عالی کشور
	۳۱) عضو کردن سمن ها در شوراهای تصمیم گیری ملی و استانی با حق رای
	۳۲) عضو کردن سمن ها در کارگروه های سازمان های دولتی
	۳۳) کمک دولت در حمایت گیری رسانه ای سمن ها
	۳۴) استفاده سمن ها از برند نهادهای دولتی در حمایت گیری
	۳۵) مکاتبه سازمان های دولتی و دیگر ذینفعان خط مشی گذاری جهت حمایت از مطالبه کمپین
	۳۶) مذاکره با سایر ذینفع های خط مشی گذاری جهت مطالبه سمن ها
	۳۷) درخواست از نهادهای ذی نفوذ درون حاکمیت در حمایت از خواسته سمن ها
	۳۸) مشارکت هنرمندان و ورزشکاران در حمایت از کمپین سمنها
	۳۹) نخبگان جامعه در حمایت از از موضع سمن ها
	۴۰) اختصاص بخشی از از بودجه ذینفعان و ذی نفوذان خط مشی گذاری در حمایت از سمن ها
	۴۱) معافیت مالیاتی برای سمن ها
	۴۲) همیاری و تخصیص تجهیزات برای یاری رساندن به سمن ها
	۴۳) نقش آفرینی سمن ها در مواردی که دولت ناتوان در خدمت رسانی به مردم است
	۴۴) یاری گرفتن از سمن ها برای تکمیل وظایف دولت
	۴۵) رسمیت بخشی تعامل با سمن ها در قالب قرارداد
	۴۶) اطلاع رسانی کافی به سمن ها درباره نحوه ارتباط گیری با کمیسیون های مجلس

مقوله اصلی	مقوله فرعی
	۴۷) حمایت مجلس در تصویب قوانین که به سمن ها یاری می رساند
	۴۸) برگزاری همایش با سمن ها با حضور مقامات سه قوه
	۴۹) میزان رسیدگی به شکایات سمن ها
	۵۰) ایجاد بانک اطلاعاتی از سمن ها
شکل گیری خط مشی	۵۱) شناخت، درک و بیان مساله و مشکل
	۵۲) تعیین دستورکار قرارداد
	۵۳) تجزیه و تحلیل و گزینه سازی
	۵۴) انتخاب گزینه
	۵۵) طراحی سیاست (مشروعیت بخشیدن)
	۵۶) اجرا و بکارگیری خط مشی
	۵۷) ارزیابی خط مشی

اولین سوال پژوهش در مورد این مبحث است که ابعاد، مولفه و شاخص های نقش آفرینی سمن ها بر روی شکل گیری خط مشی کدام است؟ در این خصوص به بررسی ادبیات داخلی و بین المللی پرداخته شد و نتایج پژوهش با عنایت به روش داده بنیاد به شناسایی ۵۷ مقوله فرعی در ۵ مقوله شرایط علی، عوامل مداخله گر، شرایط محیطی و سیاسی، استراتژی و پیامد دسته بندی گردید و در مدل سازی معادلات ساختاری مسیرهای استخراج شده بین مولفه ها شناسایی و آزمون گردید. نتایج حاصل از فرایند تحقیق کیفی و مسیرهای تایید شده در فاز کمی که در بالا مورد اشاره قرار گرفت تصویری از سازوکارهای نقش آفرینی سازمان های مردم نهاد و عوامل موثر بر آن ارائه می دهد. بر این اساس، پذیرش سمن از سوی حاکمیت و جریان های قدرت، حضور و مشارکت در فرایندهای انتخاباتی منجر به کسب قدرت، تلاش برای بسیج اعضا چه از منظر تشویق ایشان به مشارکت در انتخابات و حمایت از کاندیداهای مورد نظر سمن و چه از منظر جهت دهی به افکار و آراء اعضا در زمره شرایط علی قرار گرفته است. آشکار است که عوامل علی شناسایی شده در جهت تعامل با نهاد قدرت و سهیم شدن در قدرت برای افزایش اثرگذاری سمن است. این شرایط از دو مسیر بر استراتژی های نقش آفرینی سمن تاثیر می گذارد. مسیر اول از طریق تاثیرگذاری بر شرایط محیطی و بستر سیاسی است. سمن ها از طریق تعامل با جریان قدرت و اتخاذ رویکردهایی

برای کسب سهم در قدرت می‌توانند از حمایت دولت، مجلس، شوراهای محلی و دیگر نهادهای تصمیم‌گیر و خط‌مشی‌گذار برخوردار شوند. کسب این حمایت هم از طریق تعامل موثر با نهادهای فوق‌الذکر میسر است و هم از طریق کسب کرسی‌های عضویت در این نهادها. مسیر دوم از طریق تاثیرگذاری بر عوامل مداخله‌گر از جمله شکل‌گیری دستورکار مشترک و تبادل دانش و اطلاعات میان سمن و نهادهای تصمیم‌گیر و خط‌مشی‌گذار مانند کمیسیون‌های تخصصی دولت و مجلس و شوراهای شهر امکان‌پذیر است. مجارستان و استونی نیز از چنین ابزارهایی برای زمینه‌سازی همکاری با سمن‌ها استفاده کرده‌اند.

شرایط علی به نحو ذکر شده از دو مسیر فوق بر استراتژی مشارکت سمن در فرایند خط‌مشی‌گذاری اثر می‌گذارد. به بیان دیگر نحوه حرکت و اقدام سمن‌ها به خصوص در مواجهه با دولت، پارلمان و دیگر نهادهای خط‌مشی‌گذار متأثر از عوامل فوق است. اقدامات مبتنی بر استراتژی همکاری که از بین استراتژی‌های معرفی شده در پیشینه مورد تاکید خبرگان قرار گرفته بود می‌تواند زمینه را برای نقش‌آفرینی هرچه بیشتر سمن‌ها در فرایند خط‌مشی‌گذاری در ایران فراهم کند. به بیان دیگر سمن‌ها می‌توانند با کسب کرسی‌های مشخص با حق رای در کمیسیون‌های تخصصی و شوراهای عالی، بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌ها، گروه‌های مرجع، روشنفکران و سلبریتی‌ها برای معرفی بیشتر به جامعه و جلب حمایت اجتماعی، مذاکره با دولت و مجلس برای کسب حمایت‌های قانونی و معنوی به‌ویژه اصلاح قوانین مرتبط با فعالیت سمن‌ها در زمره این استراتژی‌هاست که متأثر از نحوه مواجهه حاکمیت و جریان قدرت و میزان حمایت ایشان از سمن‌ها، تعریف دستورکارهای مشترک و تبادل دانش و اطلاعات صورت می‌گیرد. این فرایند در نهایت منجر به مشارکت سمن‌ها در مراحل مختلف فرایند خط‌مشی‌گذاری می‌شود و از این رهگذر سمن‌ها می‌توانند در مراحل شناخت مسأله، طراحی دستورکار، انتخاب گزینه، مشروعیت‌بخشی به خط‌مشی و اجرا و ارزیابی و خاتمه آن ایفای نقش نمایند.

نتایج بخش اول در خصوص ابعاد، مولفه و شاخص‌های نقش‌آفرینی سمن‌ها بر روی شکل‌گیری خط‌مشی تا حدودی با نتایج تحقیقات آندرو (۲۰۰۲) در آفریقا همراستا است. وی دریافته بود اگر سمن‌ها از محیط خط‌مشی‌گذاری آگاهی بیشتری یافته و رویکرد و روش خود را از پروژه محوری به بسیج دیگر کنشگران عرصه خط‌مشی تغییر دهند می‌توانند در اثرگذاری بر فرایند خط‌مشی‌گذاری موثرتر عمل کنند. در عین حال این نتایج چندان با نتایج مایکل براتون (۱۹۹۹) در آفریقا همگرایی ندارد. به نظر می‌رسد این اختلاف ناشی از فرهنگ حاکم بر سمن‌ها در دو جامعه مختلف و الگوهای ارتباطی سمن‌ها با مدیران دولتی باشد. تجربه کشورهای همچون رومانی، مجارستان و کرواسی در راه‌اندازی و ایجاد دفاتری در پارلمان یا نخست‌وزیر برای افزایش ظرفیت‌های همکاری با سمن‌ها در این راستا ارزیابی می‌گردد.

نتایج حاصله در خصوص راهبرد سمن‌ها برای حضور در فرایند خط‌مشی‌گذاری با نتایج تحقیقات پورعزت و همکاران (۱۳۹۶) که دو راهبرد همکاری و زیرساختی را برای مشارکت سمن‌ها در ایران پیشنهاد کرده بودند و نتایج اینجبه سوایلام (۲۰۱۵) که بر ضرورت اجتناب از رویکرد مقابله‌ای توسط سمن‌ها و تبدیل شدن به شرکای دولت تاکید کرده بود همگراست. در رومانی، مجارستان، کرواسی و استونی سمن‌ها در همین راستا توانسته‌اند با ایجاد کارگروه‌های مشورتی و بهره‌گیری از ظرفیت رسانه‌ها استراتژی همکاری با دولت را اجرایی نمایند. نتیجه مطالعات صورت گرفته در قزاقستان نیز بهره‌گیری از سازوکار تشکیل گروه مشورتی در دفتر رئیس‌جمهور و تدوین دستورکار مشترک را تایید کرده است (کابدیوا و دیکسون،^۱ ۲۰۱۴: اداره توسعه بین‌المللی ایالات متحده،^۲ ۲۰۱۲).

نتایج تحقیق در خصوص زمینه‌های مشارکت سمن‌ها در فرایند خط‌مشی‌گذاری با الگوی کشور انگلستان همراستاست و در این کشور نیز سمن‌ها در این فرایندها مشارکت داشته و از طریق مشاوره و دریافت بازخورد در این فرایند نقش دارند. این نتایج با تحقیقات دویل (۲۰۱۵) همگراست اما نتایج کارلسون و برکر (۲۰۰۵) را تایید نمی‌کند. ایشان در مطالعه خود پنج زمینه را برای مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد در فرایند خط‌مشی‌گذاری معرفی کرده‌اند که شامل مشاوره فعالانه، جستجوی آگاهانه، مذاکره و گفت‌وگو، تسهیم اختیار و مسئولیت و تفویض کنترل و مسئولیت به مردم می‌گردد.

پیشنهادها

بر اساس نتایج و یافته‌های پژوهش در راستای فراهم‌سازی شرایط علی پیشنهاد می‌شود:

فرهنگ سیاسی غالب مردم ایران مبتنی بر اندیشه «دولت‌سالاری» است. این فرهنگ ریشه در ساخت نظام‌های سیاسی حاکم بر جامعه ایرانی در قرون متمادی دارد. بر اساس این اندیشه مردم از حکومت انتظار دارند در تمامی مسائل اجتماعی مداخله داشته و برای آن برنامه ریزی کند. سازمان‌های مردم‌نهاد هنگامی می‌توانند به فعالیت‌های خود بپردازند که کوچک شدن ساختار دولت و شکل‌گیری فرهنگ عمومی حامی در جامعه محقق شده باشد. شهروندان باید بدانند که حضور آنها ضروری است و نهادهای دموکراتیک نمی‌توانند بدون مشارکت داوطلبانه و فعالانه آنها ایجاد شوند. بنابراین آنها باید از آنچه در اطرافشان روی می‌دهد آگاه باشند. در این زمینه تغییر ذهنیت در سطوح فردی و جمعی لازم است که نه تنها نیازمند تصویب مقررات اصلاحی است، بلکه به سازماندهی

^۱Swailam

^۲Kabdiyeva, A., & Dixon, J.

^۳United States Agency for International Development

^۴Carlsson, L. & Berkes, F

بجتهای عمومی، رسانه های رادیویی و تلویزیونی و برپایی سمپوزیوم هایی برای آموزش شهروندان در خصوص تغییر محیطی که در آن زندگی می کنند نیاز دارد .

در راستای فراهم سازی شرایط زمینه ای و محیط سیاسی پیشنهاد می شود:

اولین موضوع به تصویب قانون رسمی از سوی مجلس شورای اسلامی برای رسمیت بخشیدن به فعالیت NGOها و زمینه سازی برای حضور پررنگ تر و مشارکت بیشتر ایشان در فرایند خط مشی گذاری برمی گردد تا جایگزین آیین نامه فعلی شود. برخی از حقوقدانان صلاحیت دولت برای استناد به اصل ۱۳۸ دولتی و تدوین آیین نامه برای شکل دهی به حدود و ثغور فعالیت سازمان های مردم نهاد را با تردید جدی مواجه کرده اند و مجلس شورای اسلامی را مرجع ذیصلاح چنین امری می دانند. به هرروی انجام اصلاحات ضروری در طرح تاسیس، فعالیت و نظارت بر سازمان های مردم نهاد با مشارکت جامعه مدنی و نمایندگان این سازمان ها و مبتنی بر نظرات کارشناسی مرکز پژوهش های مجلس می تواند به پرشدن این شکاف قانونی کمک کند. از منظری دیگر با توجه به گستردگی حجم نظام سیاسی در جامعه ما، شکل گیری و تقویت بسیاری از نهادهای اجتماعی غیر حکومتی به حمایت های نظام سیاسی نیازمند است. از آنجا که ساختار حقوقی جمهوری اسلامی ایران، شرایط را برای تکوین و تکامل سازمان های غیرحکومتی فراهم کرده است، اجرایی شدن این ظرفیت ها نیازمند عزم جدی مجریان قانون و وجود شرایط مساعد در نظام اجتماعی است. بنابراین ضروری دانستن وجود سازمان های مردم نهاد از سوی نهادهای حکومتی با توجه به کارکردهای مثبتی که این سازمان ها برای نظام اجتماعی و سیاسی دارند می تواند گامی مهم در تقویت این سازمان ها باشد.

در راستای بهبود شرایط مداخله گر پیشنهاد می شود:

همکاری بین مقامات و NGO ها می تواند آگاهی عمومی را در خصوص خط مشی ها و فعالیتهای دولت ارتقا داده و ممکن است حضور تعداد بیشتری از شهروندان در فرایند خط مشی گذاری و همچنین پیاده سازی پروژه ها را موجب شود. NGO ها اغلب از میزان بالاتری از اطمینان عمومی بهره برده و آنها را به ارزشها و علایق شهروندان نزدیک تر می کند. تلاشی که به دنبال شکل گیری مشارکت با NGO ها است می تواند به مقامات کمک کند تا اطمینان عمومی را کسب کرده و اطمینان شهروندان در خصوص موسسات عمومی را زیاد کند .

در راستای اجرای استراتژی مشارکت سمن ها پیشنهاد می شود:

راه اندازی واحدهایی برای همکاری و مشاوره با سمن ها درون نهادهای اداری ملی و محلی در دستورکار قرار گیرد. همچنین توصیه می شود هر نهاد دولتی نسبت به تعیین نماینده ای برای رابطه با جامعه مدنی به منظور برپاسازی فرصت های گفتگوی دولت و جامعه مدنی اقدام کند. فراهم کردن ابزارهایی برای مشارکت عمومی و فرصتی برای تاثیرگذاری بر فرایند خط مشی گذاری عمومی، علاوه بر آنکه یک عنصر مهم حکمرانی خوب است، به حاکمیت اجازه می دهد از بروز نارضایتی بالقوه در جامعه جلوگیری کند .

موضوع دیگر به رابطه بین جامعه مدنی و پارلمان باز می گردد . در حال حاضر رابطه بین مجلس شورای اسلامی و سمن ها از حد آرمانی فاصله دارد . سمن ها یا از دستورکار قانون گذاری آگاه نیستند یا به اندازه کافی مهارت ندارند تا موضوع را به موقع پشتیبانی کنند. در سایر موارد نیز مجال چندانی از سوی نمایندگان و کمیسیون های مجلس برای مشارکت در اختیار ایشان قرار نمی گیرد. بنابراین با در نظر گرفتن مدل مجارستان، پیشنهاد می شود که این واحد به صورت فعال در پشتیبانی بخش ثالث جهت ایجاد چارچوب مطلوب برای توسعه آن مشارکت کند . پیشنهاد می شود هر یک از دستگاه های اجرایی یک دستورالعمل الزامی برای هدایت مشاوره با سمن ها تصویب نماید. این مقرر به باید تعامل بین دو طرف کنشگر را تسهیل کرده و ظرفیت شهروندان و مشارکت آنها را در فرایند دموکراتیک در همه سطوح تصمیم گیری سازمانی ارتقا دهد . این مقرر می تواند ابزاری موثر برای سمن ها در گفتگوی آنها با مقامات عمومی باشد، و به ایجاد محیط فعالساز برای آنها کمک کند .

در راستای افزایش نقش آفرینی سازمان نظام مهندسی ساختمان در فرایند خط مشی گذاری صنعت ساختمان موارد زیر پیشنهاد می گردد:

حضور رسمی نماینده سازمان در نهادهای خط مشی گذار ملی و محلی

تقویت ظرفیت های رسانه ای سازمان برای افزایش صدای سمن

جلب حمایت نخبگان ملی و محلی از سازمان و اعضای آن به ویژه نخبگان عضو سازمان

دراختیار گذاشتن دستورکار خط مشی های مرتبط از طریق سایت سازمان جهت جلب مشارکت فکری اعضا

منابع

الوانی، سیدمهدی (۱۳۹۹). تصمیم گیری و تعیین خط مشی دولتی. تهران: انتشارات سمت
الوانی، سیدمهدی و شریف زاده، فتاح (۱۳۹۶). فرایند خط مشی گذاری عمومی. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی، ویراست دوم، چاپ پانزدهم
پورعزت، علی اصغر و همکاران (۱۳۹۶). شناسایی راهبردهای بخش دولتی در مواجهه با سازمان های مردم نهاد در فرایند خط مشی گذاری عمومی در ایران؛ مطالعه موردی: حوزه محیط زیست و منابع طبیعی. فصلنامه علمی پژوهشی سیاست گذاری عمومی، ۳(۲)، ۹۱-۱۱۶

نظرات داور محترم: [a12] Commented

شکل نوشتن منابع اصلاً یکسان نیست. مثلاً -
الوانی، سیدمهدی (۱۳۹۹)، الوانی، سیدمهدی؛ شریف
زاده، فتاح (۱۳۹۶). - ص ص ۸۵-۹۷): صص ۹۱-۱۱۶ -
مبینی دهکردی، علی؛ امیری، مجتبی؛ کرمانشاه،
فیروزه (۱۳۹۷). معرفی ابعاد ساختاری نوآوری فراگیر و
کاربرد آن در خط مشی گذاری عمومی برای کاهش
- نابرابری.. این اطلاعات ناقصی دارد

اقدام یا پاسخ: [a13] Commented

اصلاح شد

تقی زاده، راضیه و یزدانی، حمیدرضا (۱۳۹۹). تدوین چارچوب رهبری اثربخش در سمن های زیست محیطی. **فرایند مدیریت و توسعه**، ۱۰۵-۱۳۱، (۱)۳۳

جوانی، فاطمه (۱۳۹۰). بررسی رابطه دولت و سازمان های مردم نهاد با رویکرد شیگنومی و عوامل اجتماعی موثر بر آن. پایان نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

حبیب پور گنابی، کرم (۱۳۹۷). ارزیابی عملکرد سازمان های غیردولتی (سمن های) کشور در حوزه زنان و خانواده. **فصلنامه شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده**، ۲۰ (۷۹)، ۸۶-۴۵

دانایی فرد، حسن و دیگران (۱۳۹۵). فهم انتقال خطمشی اداری در ایران/ پژوهشی بر مبنای راهبرد داده بنیاد. **مدیریت فرهنگ سازمانی**، ۲۸-۵، (۲)۱۰

رازقی، نادر و لطفی خاچکی، بهنام (۱۳۹۷). تحلیل جامعه شناختی چالش های بقا و پایداری سازمان های مردم نهاد فعال در حوزه آسیب های اجتماعی با تاکید بر رابطه آنها با دولت. **جامعه شناسی نهادهای اجتماعی**، ۵ (۱۱)، ۹۳-۱۲۲

رمضان پور، دانیال و عبدالحمید، مهدی و رضاییان، علی (۱۳۹۹). ارائه الگوی عوامل مؤثر بر مشارکت نخبگان در فرایند تدوین خطمشی های عمومی نظام جمهوری اسلامی ایران. **پژوهش های مدیریت عمومی**، ۱۲ (۴۶)، ۳۷-۶۷. doi: 10.22111/jmr.2020.29228.4507
رمضانی قوام آبادی، محمدحسین و شفیعی سردشت، جعفر (۱۳۹۱). آسیب شناسی طرح ناظر بر تاسیس، فعالیت و نظارت بر سازمان های مردم نهاد. **مجله تحقیقات حقوقی**، ۵۸، ۴۹-۱۱۳

ریاحی، بهروز (۱۳۷۹). نقش گروه های ذینفوذ در فرایند خطمشی گذاری. **مجله مدیریت**، شماره ۴۶ و ۴۷

قلی پور، رحمت اله (۱۳۹۶). تصمیم گیری سازمانی و خطمشی گذاری عمومی. تهران: سمت

کفاش زاده، علیرضا و همکاران (۱۳۹۶). زمینه های مشارکتی موثر جهت مشارکت سازمان های غیردولتی در فرایند خطمشی گذاری محیط زیستی: مدل سازی معادلات ساختاری. **فصلنامه آموزش محیط زیست و توسعه پایدار**، ۵ (۴)، ۸۵-۹۷
لطفی، هادی و دانش فرد، کرم اله و موسی خانی، مرتضی (۱۳۹۹). بررسی تطبیقی نقش سازمانهای مردم نهاد در فرایند خطمشی گذاری عمومی ایران و کشورهای منتخب، **مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی**، ۱۰ (۳۵)

مبینی دهکردی، علی و امیری، مجتبی و کرمانشاه، فیروزه (۱۳۹۷). معرفی ابعاد ساختاری نوآوری فراگیر و کاربرد آن در خطمشی گذاری عمومی برای کاهش نابرابری. **فصلنامه علمی پژوهشی سیاست گذاری عمومی**، ۴ (۲)، ۳۳-۵۶

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۲). سازمان های مردم نهاد، رکن سوم توسعه پایدار، گزارش کارشناسی شماره ۱۳۲۳۴، قابل دسترس در: https://rc.majlis.ir/fa/mrc_report/show/857616

واعظی، رضا و شریفزاده، فتاح و محمدی، محسن (۱۳۹۴). شناسایی و اولویت بندی الگوهای ارزیابی خطمشی عمومی. **فصلنامه علوم مدیریت ایران**، ۱۰ (۴۰)، ۱-۲۲

Apostu, D.-C. (2013). Non-Governmental Organization Leadership and Development. A Review of the Literature. *Manager*, 1(17), 145-161.

- Bindman E, Kulmala M, Bogdanova E.(2018). NGOs and the policymaking process in Russia: The case of child welfare reform. **Governance**,1–16. <https://doi.org/10.1111/gove.12366>
- Birkland, T. A. (2019). *An introduction to the policy process: Theories, concepts, and models of public policy making*. Routledge.
- Bratton, M. (1990). Non-governmental Organizations in Africa: Can They Influence Public Policy?. *Development and change*, 21(1), 87-118.
- Carlsson,L.&Berkes,F.(2005).Co- management:concepts and methodological implications .**Journal of Environmental Management**,75,65-76.
- Carter, S., Plewes, B., & Echenberg, H. (2005). Civil society and public choice: A directory of non-profit organizations engaged in public policy. Toronto: Maytree.
- Clark, T. W. (1992). Practicing natural resource management with a policy orientation. *Environmental Management*, 16(4), 423-433.
- Doyle, J. (2015). Public Participation in Government Decision-making .Published by the Victorian Auditor- General’s Office (VAGO).
- Evans, B., & Shields, J. (2014). Nonprofit engagement with provincial policy officials: The case of NGO policy voice in Canadian immigrant settlement services. *Policy and Society*, 33(2), 117-127.
- Ewoh, A. I. (2004). The Role of Non-Governmental Organisations in Public Policy in Africa. *Agenda setting and public policy in Africa*, 229-238.
- Fischer, F. (1995). *Evaluating public policy*. Wadsworth Publishing Company.
- Haque, M. Sh. (2002). Incongruity between bureaucracy and society in developing nations: A critique. *Peace & Change*, 22 (4), 432-462.
- Heady, F. (2001). Public administration: A comparative perspective. Marcel Dekker, Inc, New York, Basel.
- Hsu, J., & Hasmath, R. (2014). The local corporatist state and NGO relations in China. **Journal of Contemporary China**, 23(87), 516–534.
- Hsu, J., Hsu, C., & Hasmath, R. (2016). NGO strategies in an authoritarian context, and their implications for citizenship:The case of the People's Republic of China. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 1–23.
- Hsu, C., & Jiang, Y. (2015). An institutional approach to Chinese NGOs: State alliance versus state avoidance resource strategies. **China Quarterly**, 221(221), 100–122.
- Karns, M. P. (2016). *Nongovernmental organization*. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/nongovernmental-organization>.
- Liu D. (2019). Advocacy channels and political resource dependence in authoritarianism: Nongovernmental organizations and environmental policies in China. **Governance** ,1–20. <https://doi.org/10.1111/gove.12431>
- Kabdiyeva, A., & Dixon, J. (2014). Collaboration between the state and NGOS in Kazakhstan. *International Journal of Community and Cooperative Studies*, 1(2), 27-41.
- .Shrage, E. (2013). *Activism and social change: Lessons for community organizing* (2nd ed.). Toronto: University of Toronto Pres
- Swailam, I. (2015). The role of non-governmental organizations in policy making: the case of anti-sexual harassment legislation in Egypt, A Thesis Submitted for the degree of Masters for Public Administration, The American University in Cairo School of Global Affairs and Public Policy
- Teets, J. C. (2017). The power of policy networks in authoritarian regimes: Changing environmental policy in China. **Governance**.
- Vedder A.,(2007). *NGO involvement in international governance and policy. Sources of legitimacy*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers.
- Zhan, X., & Tang, S. Y. (2016). Understanding the implications of government ties for nonprofit operations and functions. **Public Administration Review**, 76(4), 589–600.